

Painonhallinta työterveyshuollossa

Mari-Liis Kalima

Työterveyshuollon erikoistuva lääkäri, Helsingin yliopisto

Tutkija, Helsinki Health Study

8.11.2024

Sidonnaisuudet

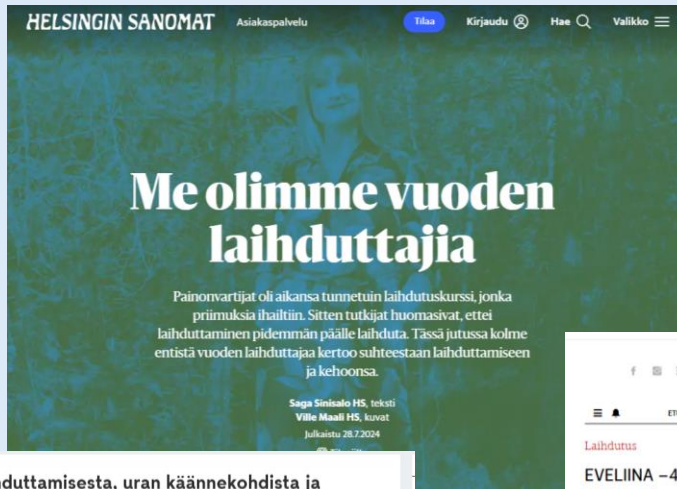
- Ammatinharjoittaja Lääkärikeskus Aava
- Affiliaatio Helsingin yliopiston kansanterveystieteen osaston HHS-ryhmässä

Tämän päivän aiheet

- Ylipainon ja lihavuuden tausta lyhyesti
- Painonhallinnan mittarit työterveyshuollossa
- Työterveyshuollon erityispiirteet painonhallinnassa
- Käytännön työkaluja
- Keskustelu

Painnonhallinta ajassa ja mediassa

- Dieeteistä lääketieteellisesti tutkittuun lihavuuden hoitoon

Laihuttamisesta, uran käännekohdista ja mielenterveydestä tehdään nyt sankaritarinoita – psykoterapeutti Emilia Kujala kertoo, miksi se voi olla haitallista

JULKAISTU 03.01.2022 07:09

PAULIINA AINASOJA
paulina.ainasoja(at)mtv.fi
@ainasojapaulina

Lihavuus (lapset, nuoret ja aikuiset)

Käypä hoito
Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Lihavuustutkijat ry:n ja Suomen Lastenlääkäriyhdistys ry:n asettama työryhmä
20.3.2024

Ota käyttöön

- Luentomateriaali: Lihavuus, lapset ja nuoret **1**
- Luentomateriaali: Lihavuus, aikuiset **2**
- Taulukko: Kliiniset löydökset ja toimintaohjeet lasten ja nuorten tutkimiseen **5**
- Taulukko: Lihavuuden tutkiminen ja kokonaisarvio **8**
- Taulukko: Lasten ja nuorten lihavuuden puheeksi ottaminen ja hoito-ote **6**
- Lisätietoa: Painon puheeksi ottaminen lihavien potilaiden hoidossa **1**
- Taulukko: Aikuisten lihavuuden elintapahoidon osatekijät ja periaatteet. Näitä periaatteita voidaan soveltaa myös lihavuuden ehkäisyssä. **10**
- Taulukko: Lasten ja nuorten elintapahoidon osatekijät ja periaatteet, joita voidaan soveltaa myös lihavuuden ehkäisyssä. **7**
- Taulukko: Aikuisten lihavuuden hoitomenetelmän valintaperiaatteet **9**

Omat huoleni liittyen painonhallintatyöhön

- Osaanko sanoittaa?
- Mitkä on minun vääristymät painokeskustelussa?
  - Painostigma
- Miten kohtaan potilaan seurantakäynneillä
  - Kun hän on onnistunut painonhallinnassa
  - Kun hän ei ole onnistunut painonhallinnassa
- Työterveyshuolto yhteistyössä painosta puhuminen

Miksi työterveyshuolto?

- Työterveyshuollon keskiössä on työkyky
- Ylipainolla on merkittävä työkykyä heikentävä vaikutus kaikissa työikäisissä ryhmissä^{1,2,3}
  - Lyhyet sairauspoissaolot
  - Pitkät sairauspoissaolot
  - Työkyvyttömyyseläke

Obesity Canada

Nälän ja kylläisyyden säätely

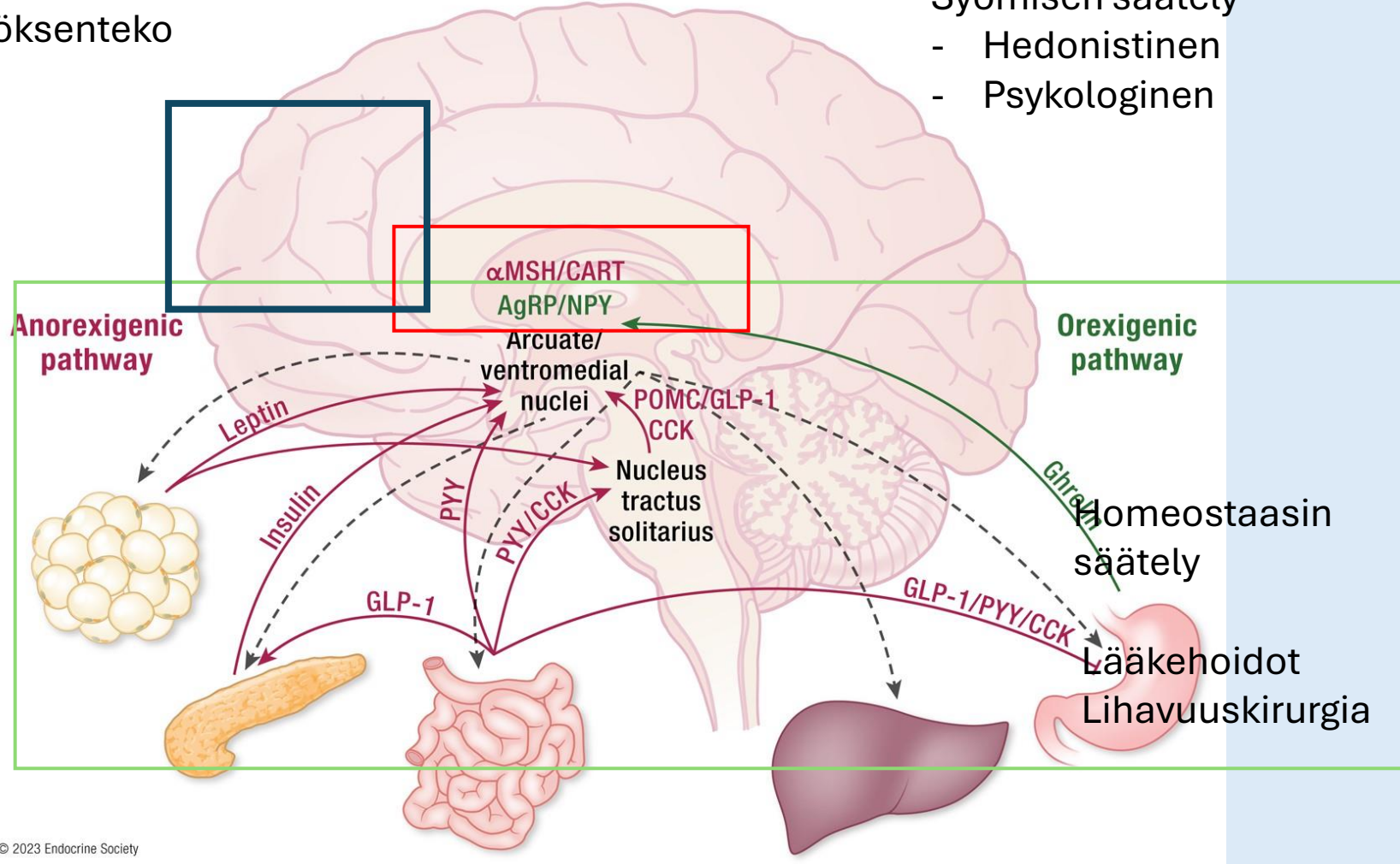
Aivokuorella tapahtuva tietoinen päätöksenteko

Syömisestä säätelevä

- Hedonistinen
- Psykologinen

Mihin haluamme vaikuttaa kestävässä painonhallinnassa yksilötasolla?

- Psykologiset keinot
- Ravinto
- Liikunta
- Uni

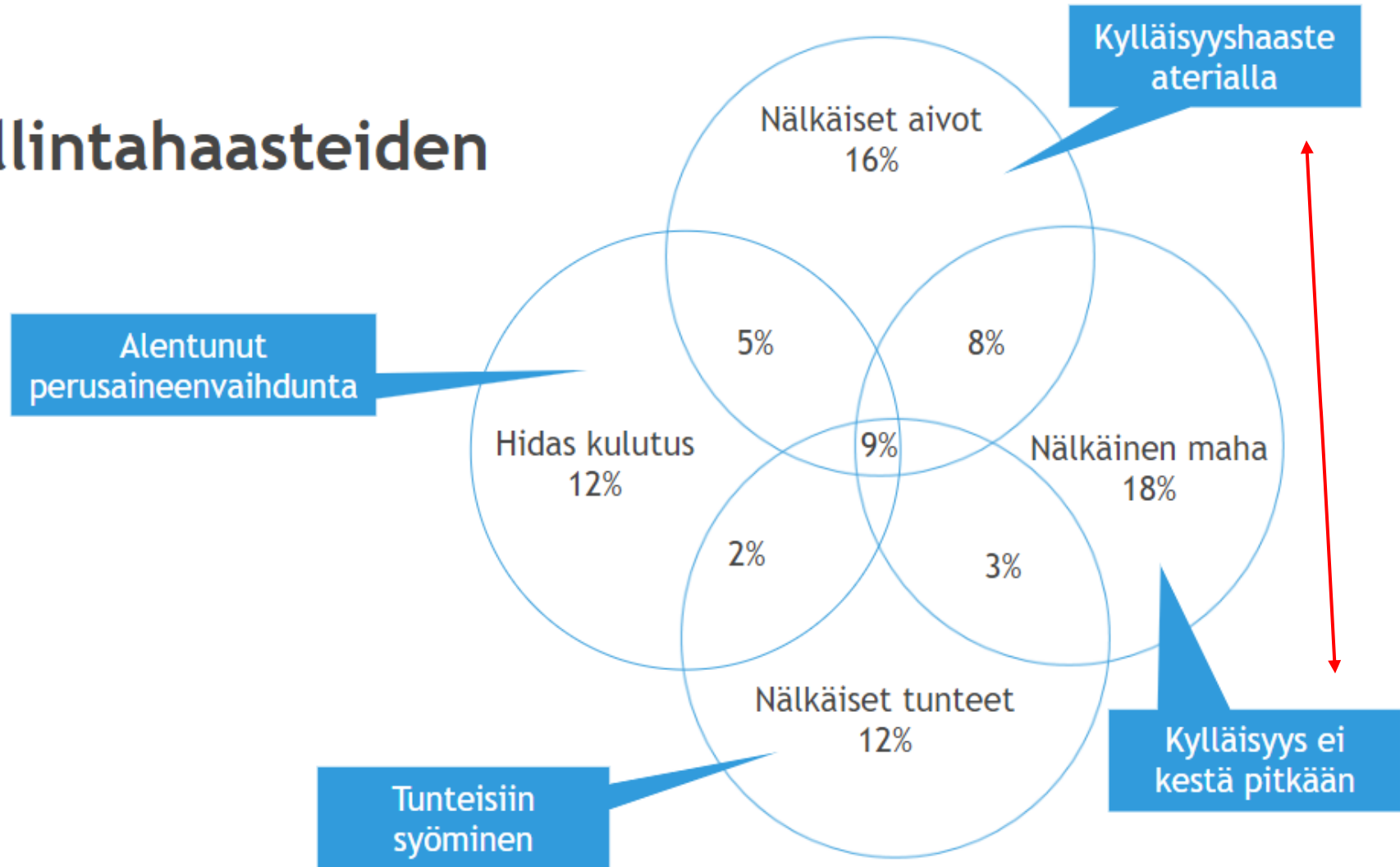
CS186079

"Hundreds of years of medical progress, and all you can tell me to do is *eat less*?"

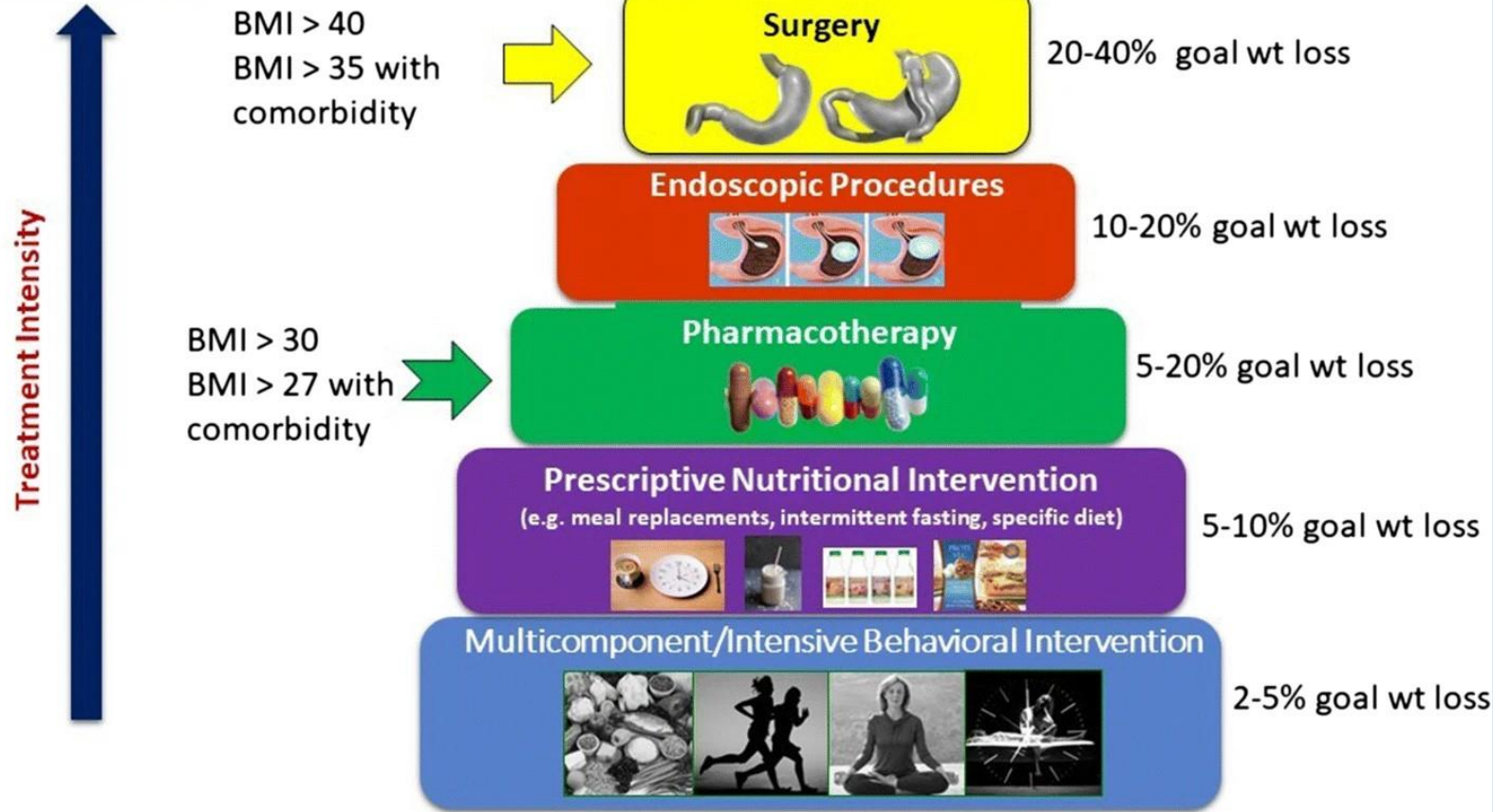
Painonhallintahaasteiden tyypitys

Acosta A et al. Selection of Antiobesity Medications Based on Phenotypes Enhances Weight Loss: A Pragmatic Trial in an Obesity Clinic. Obesity (Silver Spring). 2021 Apr;29(4):662-671.

Obesity Treatment Pyramid

Increasing health risks
Increasing adiposity

Mittarit työterveyshuollossa painonhallintaan

Valita potilaalle sopiva
mittari joka on realistinen
valittuihin keinoihin

Obesity treatment pyramid developed by Angela Fitch, MD

Tucker, S., Bramante, C., Conroy, M. *et al.* The Most Undertreated Chronic Disease: Addressing Obesity in Primary Care Settings. *Curr Obes Rep* **10**, 396–408 (2021). <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1007/s13679-021-00444-y>

Mittarit työterveyshuollossa painonhallintaan

Valita potilaalle sopiva mittari joka on realistinen valittuihin keinoihin

- Elämänlaadun nousu
- Toimintakyvyn paraneminen
- Sopivista elämäntapamuutoksista kiinnittäminen
- Pois painokeskeisyydestä
- Nykypainossa pysyminen
- Painon lasku
- Vyötärön ympärys
- Vyötärön ympärys/pituus

Mittarit työterveyshuollossa painonhallintaan

Valita potilaalle sopiva mittari joka on realistinen valittuihin keinoihin

- Elämänlaadun nousu
- Toimintakyvyn paraneminen
- Sopivista elämäntapamuutoksista kiinnipitäminen
- Pois painokeskeisyydestä
- Nykypainossa pysyminen
- Painon lasku
- Vyötärön ympärys
- Vyötärön ympärys/pituus

Keinot työterveyshuollossa

- Elintapaohjaus
  - Moniammatillinen työskentely
    - Säännölliset tapaamiset
      - Työterveyshoitaja
      - Työterveyslääkäri
      - Erikoislääkäri
      - Ravitsemusterapeutti
      - Työterveyspsykologi
      - Työfysioterapeutti
- Lääkkeet
- Digitsökalu
  - Painonhallintatalo
    - Terveyslaihductusvalmennus
    - 8vko omahoitopolku
      - Ohjattu omahoitopolku ammattilaisen kanssa
    - Lihavuusleikkaus

Ota puheeksi empaattisesti

- Potilailla ei ole tekosyitä painonhallintaongelmiin
  - Vastaanotolla esiin tuleva puolustelevalle käytös on suojakeino negatiivisia tunteita kohtaan
- Tue potilasta hankalissa vuorovaikutustilanteissa eteenpäin olemalla myötätuntoinen
  - katsekontakti, kehon asento potilaaseen nähden, esim. tarvittaessa nenäliinan ojentaminen yms.

Potilaan kohtaaminen

- Tavoite tulla kuulluksi ja luoda avoin tasavertainen vuorovaikutussuhde
- Lihavuuteen liittyvien liitännäissairauksien käsittely hienotunteisesti
- Toivota potilas tervetulleeksi seurantakäynnille joka tapauksessa

Potilaan kohtaaminen

- Potilaalle oikea ajankohta
- Mikä on potilaan suurin yksittäinen motivaatio painonhallintaan?
- Työkalupakista juuri omalle potilaalle oikeat työkalut, seurantakäynnit on työkalujen tarkistusta varten
- Mitkä ovat esteet ja mitkä tekijät mahdollistavat painonhallinnan
- Psykososiaalinen hyvinvointi: Itsemyötätunto, kehoarvostus, painoliittännäinen elämänlaatu, syömisen häiriintyneen suhteen huomioiminen

Elintapaohjaus

- Tavoite lisätä pystyvyyden tunnetta, ei pelkästään teknisten asioiden kertomista
- Elintapaohjauksessa vahvistetaan potilaan jo olemassa olevaa tietoa
- Potilas saa omaehtoisesti päättää mitä tehdään, hänen omista lähtökohdistaan aloittaen

Seurantakäynnit

- Kannustetaan itsearviointiin ja sitä kautta arvioimaan elintapamuutoksen sopivuutta
- Vuoden aikana painonhallintatavoitteiden jääminen vähälle huomiolle tai hoitopolulta putoaminen ei tarkoita epäonnistumista
- Kannustava ilmapiiri luo joustavan suhtautumisen painonhallintaan ja syömiseen

ECPO

Painonhallintatalo.fi

Tietoa potilaalle ja ammattilaisille (TerveyskyläPro)

- Painonhallinnan itsehoitopolku, ilman lähetettä 8vko kestoinen
- Ohjattu itsehoito – Näin tuet potilasta painonhallinnassa
- Terveyslaihdotusvalmennus, lääkärin läheteellä 12kk kestoinen
- Lihavuusleikkaus

Painonhallinnan ohjatun itsehoidon LUNTTILAPPU

Mitä ja kenelle?

- 1-3 käyntikerran hoito, jossa yhdistyvät asiakkaan työskentely Painonhallinnan itsehoito -ohjelmassa ja ammattilaisen tuki sekä ohjaus.
- Heille, jotka kaipaavat tukea pysyvään elintapamuutokseen ja painonpudotukseen.

1. Aloituskäynti (30-45 min)

- Kohtaaminen ja kuulluksi tuleminen
- Nykytilanteen läpikäynti ja toimintasuunnitelma
- Itsehoito-ohjelman esittely
- Seurantakäynnin tarpeen kartoitus

Tärkeää huomioida

- Miksi potilas on tullut tapaamiseen?
- Mikä elintavoissa toimii jo hyvin? Miten tätä voisi vahvistaa? (ruokailu, liikunta, uni)
- Mihin toivoo muutosta?
- Pohditaan 1-3 konkreettista muutostavoitetta yhdessä potilaan kanssa.
- Kannusta etenemään ohjelman harjoituksissa!

2. Seurantakäynti (30-45 min)

- Potilaan tilanteen läpikäynti
- Harjoitusten läpikäyntiä yhdessä
- Yhteenvedo ja suunnitelma seuraavalle käynnille

Tärkeää huomioida

- Mikä on potilaan vointi ja voimavarat?
- Miten on edennyt itsehoito-ohjelmassa?
- Miten tavoitteen harjoittelu on sujunut? Onko sitä tarve mahdollisesti muuttaa?
- Tehdään yhdessä jokin potilaalle hyödyllinen harjoitus.
- Sovitaan työskentelytavoitteet seuraavaa käyntiä varten.

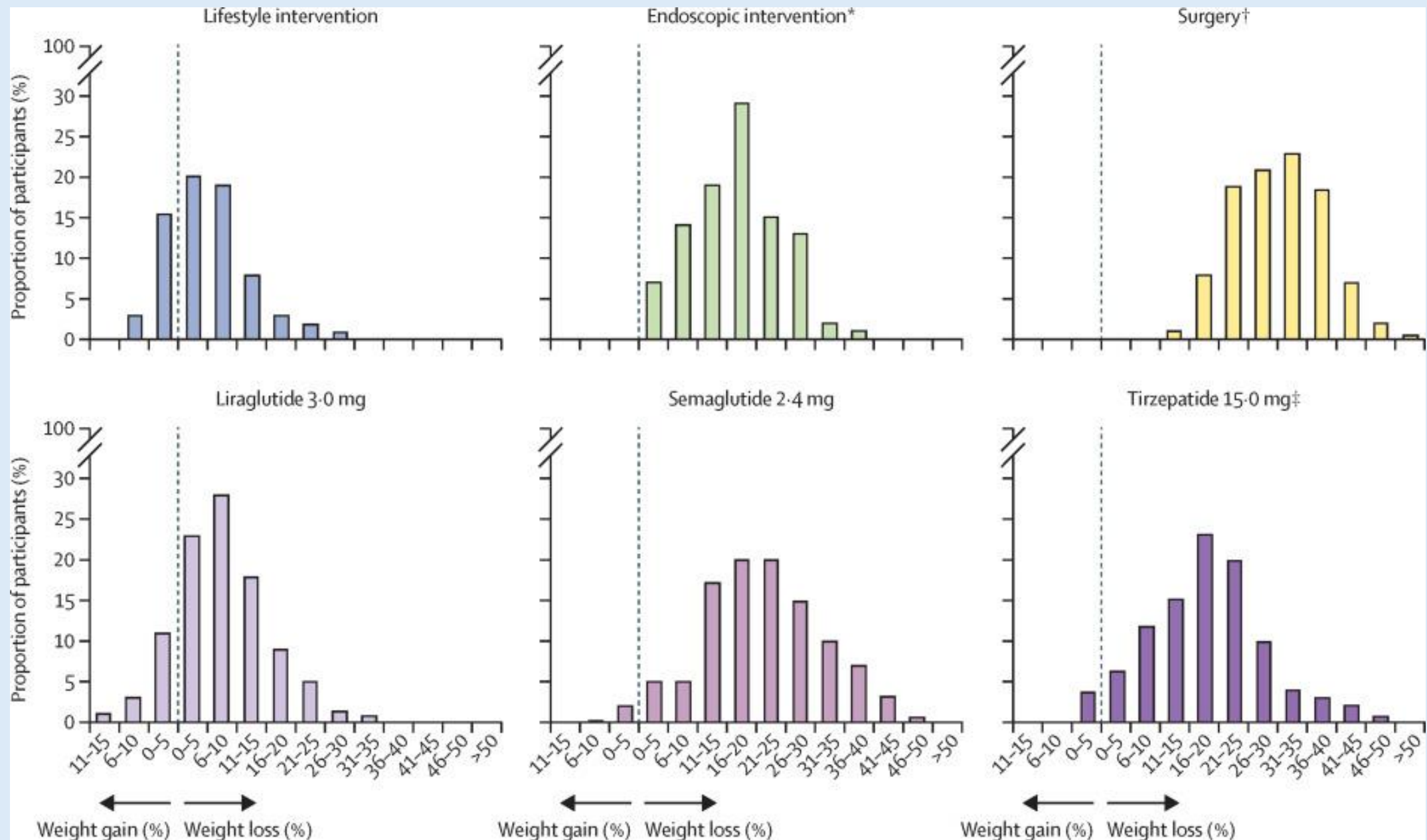
3. Lopetuskäynti (30-45 min)

- Asioiden kertaaminen ja positiivisten kokemusten korostaminen
- Tavoitteen toteutumisen arviointi
- Jatkosuunnitelman laatiminen

Tärkeää huomioida

- Miten opitut asiat näkyvät arjessa?
- Miten alkuperäinen tavoite on toteutunut?
- Miten voi vahvistaa ja ylläpitää jo opittua?
- Mihin haluaa jatkossa panostaa?
- Jatkosuunnitelman sopiminen potilaan toiveet ja tarpeet huomioiden.

Jos potilas kokee tarvitsevansa jatkotukea, voit ohjata hänet esimerkiksi Painonhallintatalon lähetteelliseen Terveyslaihduusvalmennukseen.

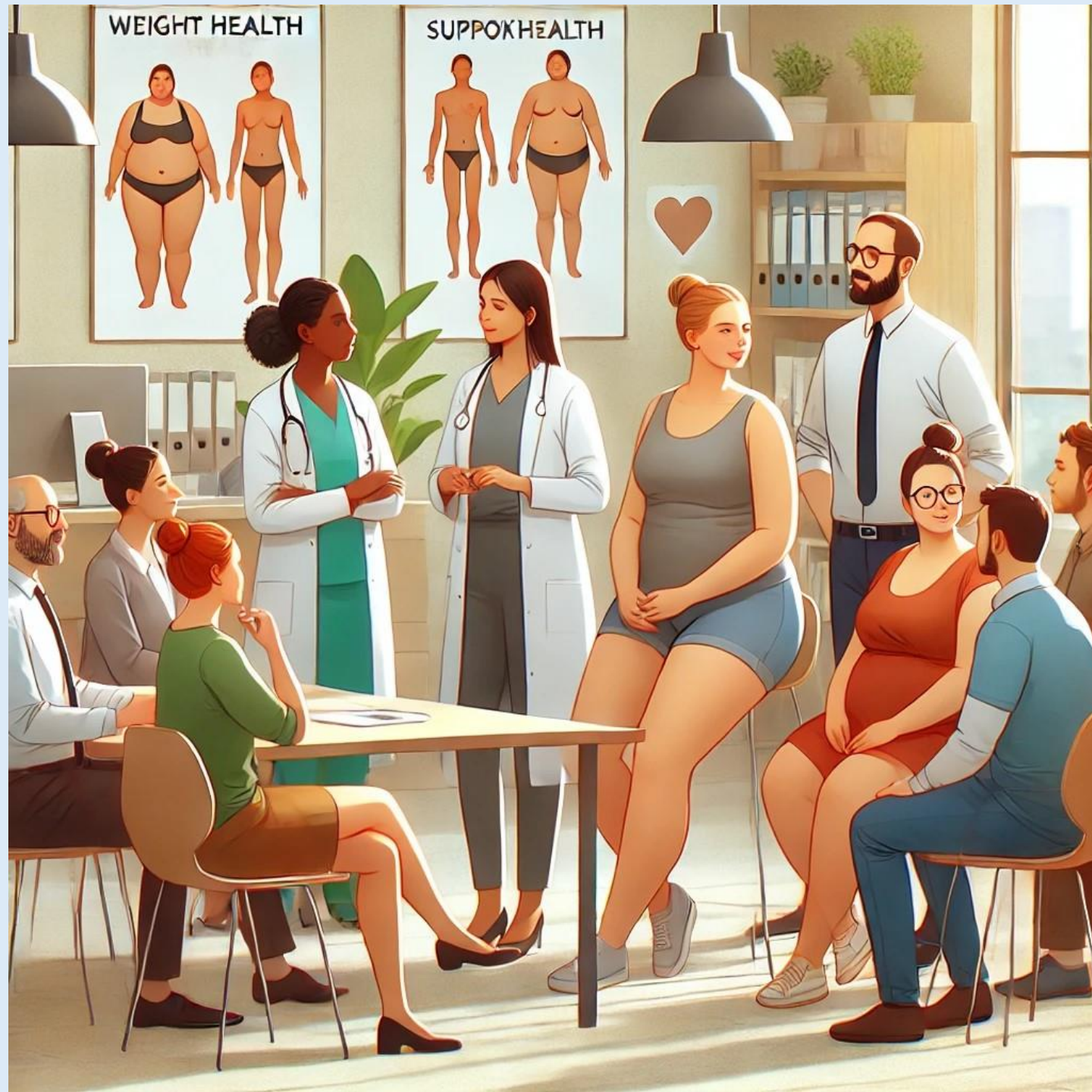
Miksi työterveyshuolto

- Pitkä työkykyä tukeva suhde potilaan kanssa.
- Moniammatillisuus
- Painonhallinnalla vaikutetaan työkykyyn
- Meillä on mahdollisuus vaikuttaa ylipainoon liittyvään keskusteluun
  - Meillä on aikuisväestöön merkittävä keskusteluyhteys
    - Työnantajien näkemysten muokkaaminen
    - Työntekijöiden omat näkemykset

Käytännön neuvot työterveysyhteistyössä painoneutraaliin keskusteluun

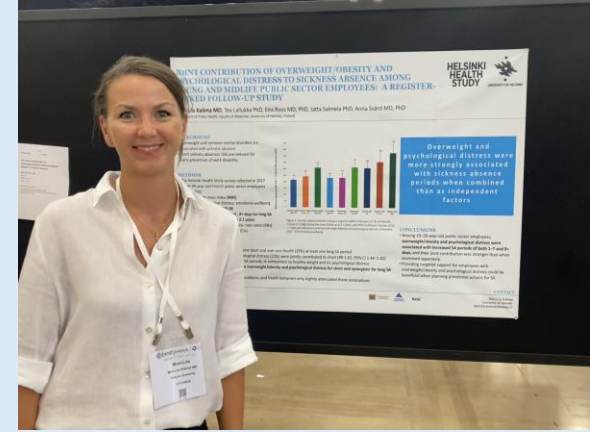
- Anna riittävästi tutkittua tietoa
  - Metabolinen terveys on yksilöllinen. Ei näy päällepäin kenelle työkykyriskit
  - Tunnista työnantajan vastaanottavaisuus
- Neutraali lähestyminen
  - Työpaikan tuki palautumisesta huolehtimiseen
  - Mahdollistavatko työn rakenteet hyvinvointiteot?
- Inklusiivisuus
  - Eripainoisuuden hyväksyminen

ObesityWeek 2024

- San Antoniossa, Teksasissa 3-6.11.2024
- USAn ammattilaisten näkemysten samankaltaisuudet
  - Lihavuus ongelman ratkaiseminen tulee olla multimodaalinen
  - Digilähtöinen potilastuki
- USAn näkemysten erityispiirteet
  - Hoito yksilökeskeistä
  - Lääkekeskeisempää
- Potilaat merkittävässä roolissa lihavuuden hoidossa.
  - Jaettu päätöksenteko
  - Potilailla hoitoon omia tavoitteita
  - Internet tietolähteenä (tutkimusta tästä esillä)
  - Media
  - Mainonta

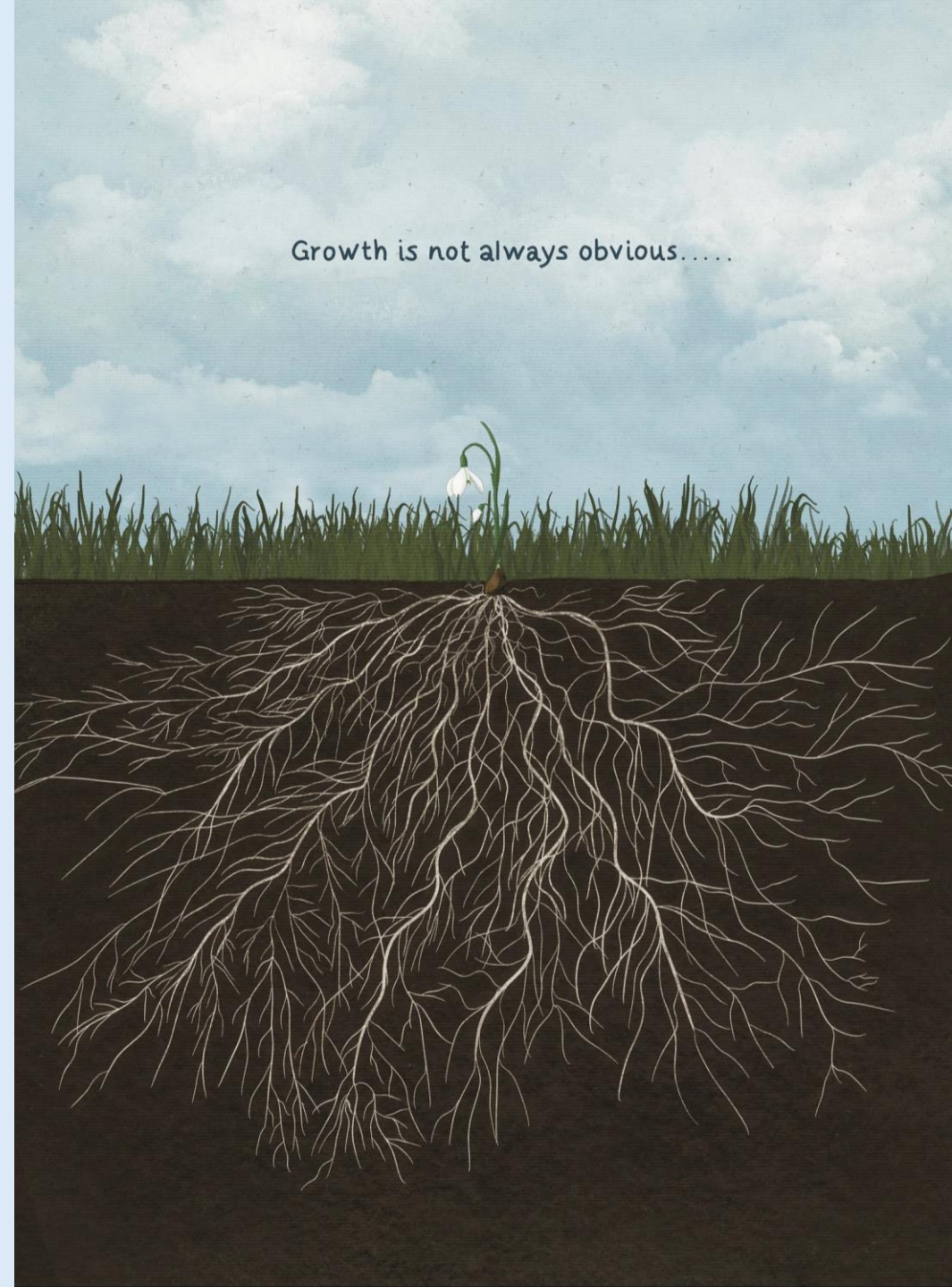

ObesityWeek 2024

- Tulevaisuuden näkymät lihavuuden hoidossa
  - Varhaisempaa lääkehoitoa
  - Kroonisen sairauden pitkäaikaista hoitoa
  - Erilaiset lihavuuden lääkehoidot eri vaiheisiin ja ylläpitoon
  - Yhdistelmälääkehoidot
  - Kehonkoostumuksen mittaaminen
    - Lääkkeiden valinnassa huomiota lihasmassaa säilyttäviin lääkkeisiin
  - GLP-1 lääkkeiden muut indikaatiot?

Take home message

- Luo potilaalle pystyvyyden tunne,
  - ”jos ei nyt, niin tulevaisuudessa minä pystyn”
- Painokeskeisyyden vähentäminen
- Joustava ja myötätuntoinen mieli auttaa muutostyöskentelyssä
- Työskentele moniammatillisesti
- Työterveyshuolto on yhteiskunnallisen keskustelun osana

Työterveysshuollon työkalupakki painonhallintaan

- Painonhallintatalo
- Paino puheeksi
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142951/Puheeksiottokortti_A5_vuorovaikutteinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Painonhallintatalon ammattilaisverkosto tapaa virtuaalisesti kuukausittain

ammattilaisverkosto.painonhallintatalo@hus.fi
- Suomen lihavuuslääkärit ry.
  - Kaikki painonhallinnasta kiinnostuneet lääkärit ovat tervetulleita mukaan

Kysymykset ja keskustelu

Viitteet:

1. Pihlajamäki M, Uitti J, Arola H, *et al.* Self-reported health problems and obesity predict sickness absence during a 12-month follow-up: a prospective cohort study in 21 608 employees from different industries. *BMJ Open.* 2019;9. doi: 10.1136/bmjopen-2018-025967
2. Roos E, Laaksonen M, Rahkonen O, *et al.* Relative weight and disability retirement: A prospective cohort study. *Scand J Work Environ Health.* 2013;39. doi: 10.5271/sjweh.3328
3. Salmela J, Lahti J, Kanerva N, *et al.* Latent classes of unhealthy behaviours and their associations with subsequent sickness absence: a prospective register-linkage study among Finnish young and early midlife employees. *BMJ Open.* 2023;13. doi: 10.1136/bmjopen-2022-070883
4. <https://ammattilaiset.terveyskyla.fi/koulutukset/ohjattu-itsehoito-nain-tuet-potilasta-painonhallinnassa/mita-on-ohjattu-itsehoito>
5. Käypä hoito suositus: Lihavuus (lapset, nuoret ja aikuiset). 20.03.2024